

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم اداری و اقتصاد

گروه علوم سیاسی

پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته روابط بین الملل

عوامل داخلی مؤثر بر شکل گیری طالبان پاکستان

استاد راهنما:

دکتر نوذر شفیعی

استاد مشاور:

دکتر سید جواد امام جمعه زاده

پژوهشگر:

زهرا ثالثی

بهمن ماه ۱۳۸۹

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و
نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق
به دانشگاه اصفهان است.

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم اداری و اقتصاد

گروه علوم سیاسی

پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته ی روابط بین الملل

خانم زهرا ثالثی تحت عنوان

عوامل داخلی مؤثر بر شکل گیری طالبان پاکستان

در تاریخ ۸۹/۱۱/۲۶ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه **عالی**..... به تصویب نهایی رسید.

امضا	با مرتبه ی علمی استادیار	دکتر نوذر شفیعی	۱- استاد راهنمای پایان نامه
امضا	با مرتبه ی علمی استادیار	دکتر سید جواد امام جمعه زاده	۲- استاد مشاور پایان نامه
امضا	با مرتبه ی علمی استادیار	دکتر سعید وثوقی	۳- استاد داور داخل گروه
امضا	با مرتبه ی علمی استادیار	دکتر مرتضی دهقان نژاد	۴- استاد داور خارج از گروه

امضای مدیر گروه
دکتر حسین سلطانی
تاسیس ۱۳۶۵

پاسکزاری

پروردگارا،

تو را سپاس می گویم

برای همه الطاف بیکرانی که در تمام مراحل زندگی، از آن هنگام که قدم در عرصه هستی نهادم تا کنون که به یاری توبه

این مرحله رسیدم.

از استادان گرانمایه و ارزشمند، جناب آقای دکتر شفیعی و جناب آقای دکتر امام جمعه زاده که با سعه صدر و

راهنمایی های گران قدرشان در تمام مراحل تدوین این پژوهش، همواره پشتیبان و یاور من بودند، کمال تشکر و

قدردانی را دارم.

تقدیم به

پدر و مادر عزیزم،

آنانکه وجودم همه برایشان رنج بود و وجودشان همه برایم مهر

آنانکه راستی قائم در شکستی قاتلان تجلی یافت.

چکیده

طالبان پاکستان یکی از پیچیده ترین نیروهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و امنیتی در پاکستان و حتی جنوب آسیا به شمار می رود که تجزیه و تحلیل آن از اهمیت علمی زیادی برخوردار است. از سوی دیگر این پدیده ی نسبتاً نوین که در باره آن کمتر گفته و شنیده شده است، هم اکنون امنیت داخلی پاکستان، امنیت منطقه ای و بین المللی را تهدید می کند. بر این اساس، پایان نامه حاضر با هدف تحلیل عوامل داخلی مؤثر بر شکل گیری طالبان پاکستان با استفاده از تئوری عمومی سیستم ها به عنوان چارچوبی نظری انگاشته شده است. لذا سؤال اصلی این پژوهش این است که عوامل داخلی مؤثر در شکل گیری طالبان پاکستان کدامند؟ مفروض اصلی پژوهش نیز بر این امر استوار است که عوامل داخلی متعددی همچون نقش ایدئولوژی های وهابیت و دیوبندی، موقعیت خاص جغرافیایی، وضعیت نامساعد سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و امنیتی پاکستان در شکل گیری پدیده طالبانیم پاکستان تاثیر گذار می باشند. برای تبیین بهتر مسئله هر یک از عوامل مذهبی، جغرافیایی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و امنیتی پاکستان به عنوان یک زیر سیستم توصیف شده و سپس نقش این موارد بر شکل گیری طالبان پاکستان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج این پژوهش نشان می دهد که ۱- اندیشه های فرق مذهبی وهابی و دیوبندی آموزه هایی در خود جای داده که در گسترش تفکرات رادیکال نقشی بسیار تعیین کننده دارد. ۲- بافت اجتماعی پاکستان و به ویژه قومیت پشتون و فرهنگ پشتونوالی به همراه وضعیت سیاسی مناطق قبیله ای فدرال و ایالت سرحد شمالی و طرز اداره آن ها نیز در رویکرد استقلال طلبی این مناطق و در نتیجه نضج بنیاد گرایی سنی مؤثر افتاده است. ۳- فقر و محرومیت گسترده، و شاخص های توسعه انسانی و اجتماعی پایین، به عنوان مشخصه مناطق قبیله ای خودمختار پاکستان یکی از عوامل پرورش و گسترش رویکرد های رادیکالی خشونت آمیز همچون طالبان پاکستان می باشد. ۴- شرایط جغرافیایی مناطق شمال پاکستان به ویژه ارتفاعات آن که موجب محدودیت در ایجاد شبکه های ارتباطی و بروز نابرابری های ناحیه ای گردیده است، در شکل گیری طالبان پاکستان مؤثر است. ۵- دسترسی آسان گروه های افراطی پاکستان به سلاح و مبادرت به تجارت مواد مخدر در جهت تامین نیاز های مالی، در رشد طالبان پاکستان تاثیر به سزایی ایفا نموده است.

کلید واژه ها: طالبانیم، بنیاد گرایی اسلامی، مناطق قبیله ای فدرال، دیوبندیسم، وهابیسیم، تروریسم فرقه ای.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات

- ۱-۱- شرح و بیان مساله پژوهش..... ۱
- ۲-۱- واژگان کلیدی ۲
- ۱-۲-۱- طالبانسیسم (Talibanism)..... ۲
- ۲-۲-۱- بنیاد گرایی اسلامی (Islamic Fundamentalism)..... ۲
- ۳-۲-۱- مناطق قبیله ای فدرال (Federally Administered Tribal Area)..... ۳
- ۴-۲-۱- دیوبندیسم (Deobandism)..... ۳
- ۵-۲-۱- وهابیسیم (Wahhabism)..... ۳
- ۶-۲-۱- تروریسم فرقه ای (Sectarian Terrorism)..... ۳
- ۳-۱- پیشینه و ادبیات تحقیق..... ۴
- ۴-۱- اهداف تحقیق ۵
- ۵-۱- اهمیت و ارزش تحقیق..... ۵
- ۶-۱- فرضیه های ویژه ی تحقیق..... ۶
- ۷-۱- کاربرد نتایج تحقیق..... ۶
- ۸-۱- روش تحقیق..... ۷
- ۹-۱- ابزار جمع آوری داده ها..... ۷
- ۱۰-۱- محدودیت های تحقیق..... ۷
- ۱۱-۱- سازماندهی تحقیق..... ۸

فصل دوم: چارچوب نظری

- مقدمه..... ۹
- ۱-۲- نظریه عمومی سیستم ها ۹
- ۱-۱-۲- ویژگی های نظریه ی عمومی سیستم ها ۱۳
- ۲-۱-۲- نظریه پردازان تئوری سیستم ها؛ تالکوت پارسونز..... ۱۵
- نتیجه گیری..... ۱۶

فصل سوم: نقش زیر سیستم ایدئولوژیک در شکل گیری طالبان پاکستان

مقدمه.....	۱۸
۱-۳- اندیشه های سنی و رادیکالیسم اسلامی.....	۱۹
۱-۱-۳- فرقه دیوبندی.....	۱۹
۱-۱-۱-۳- اعتقادات دیوبندیها.....	۲۰
۲-۱-۱-۳- جمعیتها و گروههای وابسته به دیوبندی.....	۲۱
۲-۱-۳- فرقه وهابیت.....	۲۱
۱-۲-۱-۳- نقش عربستان در ترویج وهابیت در پاکستان.....	۲۲
۲-۲-۱-۳- احزاب و گروههای وابسته به وهابیت.....	۲۲
۲-۳- نقش مدارس مذهبی در رشد اندیشه های رادیکال.....	۲۳
۳-۳- جمعیتها و گروه های وهابی-دیوبندی.....	۲۵
۱-۳-۳- جمعیت علمای اسلام.....	۲۵
۲-۳-۳- سپاه صحابه.....	۲۶
۳-۳-۳- لشکر جهنگوی.....	۲۸
۴-۳-۳- نفاذ شریعت محمدی.....	۲۸
۵-۳-۳- لشکر طیبه.....	۲۹
نتیجه گیری.....	۳۰

فصل چهارم: تأثیر زیر سیستم اجتماعی در شکل گیری طالبان پاکستان

مقدمه.....	۳۱
۱-۴- گونه شناسی اقوام در پاکستان.....	۳۲
۱-۱-۴- پنجابی.....	۳۳
۲-۱-۴- پشتون.....	۳۴
۳-۱-۴- سندی.....	۳۴
۴-۱-۴- بلوچ.....	۳۴
۵-۱-۴- مهاجر.....	۳۴

۳۴	۴-۱-۶- سرائیکی
۳۵	۴-۱-۷- سایر اقوام
۳۶	۴-۲- نقش قومیت پشتون در رشد طالبان پاکستان (ساخت قومی فتا)
۳۶	۴-۲-۱- جایگاه عرف و سنت در جامعه پشتون و تاثیر آن بر رفتار طالبان
۳۹	۴-۲-۲- مسأله پشتونستان
۴۱	نتیجه گیری

فصل پنجم: نقش زیر سیستم اقتصادی در شکل گیری طالبان پاکستان

۴۳	مقدمه
۴۴	۵-۱- بخش اول : بررسی وضعیت اقتصادی پاکستان
۴۴	۵-۱-۱- دید گاه های مطروحه در رابطه با نقش عوامل اقتصادی در ایجاد رویکرد های رادیکالی و خشونت آمیز
۴۷	۵-۱-۲- نمایی از ساختار اقتصادی پاکستان
۴۸	۵-۱-۳- بررسی رابطه ی فقر و نمو طالبان پاکستان
۴۹	۵-۱-۳-۱- توزیع فضایی فقر در ایالات پاکستان
۵۰	۵-۱-۳-۲- وضعیت شاخص های توسعه ی انسانی در پاکستان
۵۱	۵-۱-۳-۳- رتبه بندی وضعیت امنیت غذایی مناطق
۵۱	۵-۱-۳-۴- فقر به عنوان عامل مداخله گر در رویکرد خشونت آمیز طالبان
۵۲	۵-۱-۴- نقش مدارس عمومی در رویکرد های افراطی
۵۳	۵-۲- بخش دوم : تأثیر وضعیت اقتصادی فتا در رشد و شکل گیری طالبان
۵۳	۵-۲-۱- وضعیت اقتصادی فتا
۵۴	۵-۲-۱-۱- امرار معاش در فتا و تمایل به افراط گرایی
۵۵	نتیجه گیری

فصل ششم: تأثیر زیر سیستم جغرافیایی طبیعی بر شکل گیری طالبان پاکستان

۵۶	مقدمه
۵۶	۶-۱- بخش اول: نمایی کلی از جغرافیای طبیعی پاکستان
۵۷	۶-۱-۱- موقعیت جغرافیایی و مرزها

۵۷	۶-۱-۲- ناهمواری ها.....
۵۸	۶-۱-۳- آب و هوا.....
۵۸	۶-۱-۴- رودها.....
۵۹	۶-۲- بخش دوم: جغرافیای طبیعی ایالت سرحد شمالی و فتا.....
۵۹	۶-۲-۱- موقعیت جغرافیایی.....
۶۰	۶-۲-۲- ناهمواری ها.....
۶۴	۶-۲-۳- آب و هوا.....
۶۵	۶-۲-۴- مرز.....
۶۷	نتیجه گیری.....

فصل هفتم: تأثیر زیر سیستم سیاسی بر شکل گیری طالبان پاکستان

۶۸	مقدمه.....
۶۹	۷-۱- بخش اول: ساختار سیاسی پاکستان.....
۷۲	۷-۱-۱- تقسیمات کشوری پاکستان.....
۷۲	۷-۱-۲- قوای سه گانه در پاکستان.....
۷۴	۷-۲- بخش دوم : تأثیر و نقش ساختار سیاسی و اداری فتا در رشد و شکل گیری طالبان.....
۷۴	۷-۲-۱- تاریخچه فتا.....
۷۶	۷-۲-۲- سیستم اداری.....
۷۷	۷-۲-۳- سیستم قضایی.....
۷۹	۷-۲-۴- آژانس های سیاسی فتا.....
۷۹	۷-۲-۴-۱- باجور.....
۸۰	۷-۲-۴-۲- خیبر.....
۸۱	۷-۲-۴-۳- کورام.....
۸۱	۷-۲-۴-۴- مهمند.....
۸۲	۷-۲-۴-۵- اوراکزای.....
۸۳	۷-۲-۴-۶- وزیرستان شمالی.....
۸۴	۷-۲-۴-۷- وزیرستان جنوبی.....

نتیجه گیری.....	۸۵
فصل هشتم: تأثیر زیر سیستم امنیتی بر شکل گیری طالبان پاکستان	
مقدمه.....	۸۷
۸-۱- نقش پدیده قاچاق در رشد و نمو طالبان پاکستان.....	۸۷
۸-۱-۱- قاچاق مواد مخدر و تهدیدات امنیتی ناشی از آن.....	۸۸
۸-۱-۲- قاچاق اسلحه و تهدیدات امنیتی ناشی از آن.....	۹۰
نتیجه گیری.....	۹۲
نتیجه گیری.....	۹۴
منابع و مآخذ.....	۹۸

فصل اول

کلیات پژوهش

۱ - شرح و بیان مسئله پژوهشی

در یکی دو دهه اخیر بنیادگرایی و فرقه گرایی مذهبی در پاکستان از رشد چشمگیری برخوردار بوده، به طوری که امروزه این کشور به مرکز بنیادگرایی و به ویژه فرقه گرایی شهرت یافته است. اگر پاکستان در دهه ۱۹۸۰ میلادی، به دلیل حمایت از نهضت مقاومت افغانستان در مقابل تهاجم شوروی و تبدیل آن به مرکز تدارکات و سازماندهی نیروی ضد کمونسیم، مورد توجه محافل جهانی به ویژه غرب واقع شده بود، از دهه ۱۹۹۰ به بعد، به دلیل تمرکز افراطیون در آن، که در جبهه های افغانستان، کشمیر، چین در حال مبارزه اند، توجه جهانیان را به خود جلب کرده است (عارفی، ۱۳۸۰: ۲۶۲-۲۶۱).

یکی از جلوه های افراط گرایی در پاکستان، شکل گیری گروهی است که اصطلاحاً طالبان پاکستان یا تحریک طالبان پاکستان نامیده می شود. غالب طالبان پاکستان همانند طالبان افغانستان، پشتون هایی هستند که در مناطق شمال غربی پاکستان، در مرز با افغانستان، زندگی می کنند. در واقع، ۱۳ جناح طالبان از مناطق مختلف شمال غربی پاکستان در بطن گروهی واحد به نام تحریک طالبان پاکستان یا جنبش طالبان پاکستان گرد هم آمده و در وزیرستان جنوبی، فعالیت می کنند.

نیروهای طالبان پاکستان در سال های اخیر فعالیت خود را شدت داده و به اقداماتی دست زده اند که از آن جمله می توان به اعلام ممنوعیت فروش سی دی موسیقی و فیلم در منطقه وزیرستان، ممنوعیت اصلاح صورت برای مردان، اجبار پوشش (برقه) برای زنان، ممنوعیت کار و آموزش برای زنان اشاره نمود. با این حال یکی از برجسته ترین ویژگی های این گروه افراطی اجرای انواع حملات تروریستی می باشد.

اقدامات نظامی طالبان پاکستان، همراه با افزایش بروز حملات انتحاری علیه نیروهای امنیتی در مناطق قبیله ای پاکستان و گسترش نفوذ طالبان فراتر از مناطق قبیله ای در چند سال اخیر نشان می دهد که پدیده طالبان، پاکستان را برای یک دوره طولانی مدت تحت تأثیر قرار خواهد داد (Behuria, 2007: 12). طالبان به مفهوم عام کلمه، در جامعه پاکستان ریشه دوانده و حداقل در ۲۰ درصد از جامعه پاکستان (اهل سنت افراطی) دارای پایگاه اجتماعی است. بنابر این بدیهی است که این پشتوانه و این عقبه به همراه حامیان منطقه ای و بین المللی، می تواند طالبان را به یک نیروی قدرتمند تبدیل کند.

با توجه به توضیحات داده شده، بررسی عوامل داخلی موثر در شکل گیری طالبان پاکستان از اهمیت بالایی برخوردار می باشد. برای تبیین بهتر عوامل داخلی از تئوری عمومی سیستم ها به عنوان ابزار تجزیه و تحلیل استفاده خواهد شد.

۲-۱ - واژگان کلیدی

۱-۲-۱ - طالبانسیسم (Talibanism)

پدیده ای می باشد که از ترکیب رادیکالیسم دیوبندی و وهابیسیم با ریشه های سلفی گری، در پهنه پاکستان و افغانستان شکل گرفته که علاوه بر رگه های اعتقادی دیوبندی و وهابی، از توان رزمی نیز بهره مند می باشد (شفیعی، ۱۳۸۸).

۲-۲-۱ - بنیاد گرایی اسلامی (Islamic Fundamentalism)

اصطلاحی است که به طور وسیع در غرب برای اشاره به اسلام گرایان که از بازگشت دین به عرصه سیاسی سخن می گویند به کار می رود (بهرز لک، ۱۳۸۴: ۹).

۱-۲-۳- مناطق قبیله ای فدرال (Federally Administered Tribal Areas (FATA)

این مناطق از جنوب به شمال شامل ناحیه وزیرستان جنوبی، وزیرستان شمالی، آژانس کورام، آژانس اوراکزائی، آژانس خیبر، آژانس مهمند و آژانس باجور است. دارای نوعی خودمختاری بوده و هیچ قانون رسمی و حکومتی در آنجا برقرار نمی باشد و در واقع قبایل حکومت می کنند (صرفی، ۱۳۸۷: ۴).

۱-۲-۴- دیوبندیسم (Deobandism)

جنبش دیوبندی در سال ۱۸۵۱ در شهر کوچک دیوبند در استان اوتارپرادش هندوستان پایه گذاری شد. هدف آن جلوگیری از گرایش های غیر دینی بود که با سلطه ی استعمار در شبه قاره رواج یافت. موسسه ی دارالعلوم که در شهر دیوبند قرار دارد، پس از دانشگاه الازهر قاهره بزرگترین مدرسه ی جهان اسلام است. مبانی جنبش دیوبندی عبارت است از پاکسازی اسلام از عناصر ناپاک و آیین جهاد به عنوان یگانه راه مبارزه با کفر و شرک، به ویژه در مبارزه با مذهب شیعه و اولیای مقدس در منطقه جنوب آسیا رواج دارد (کابلی، ۱۳۸۶: ۲۳).

۱-۲-۵- وهابیسیم (Wahhabism)

وهابیت دیدگاه جدیدی در مذهب سنی حنبلی است که بنیان گذار آن محمد بن عبدالوهاب (۱۷۹-۱۷۰۳ میلادی) از علمای سنی عربستان سعودی است. وی خود پیرو ابن تیمیه بود و با ایدئولوژی های شیعه و تصوف آن زمان به مخالفت برخاست. وی تنها به حدیث و قرآن اعتقاد داشت و واسطه کردن شخص و بندگان خدا را کفر به خدا و شرک مطلق می دانست (آهنگر، ۱۳۸۷: ۴۵).

۱-۲-۶- تروریسم فرقه ای (Sectarian Terrorism)

تروریسم فرقه ای از سوی کنشگران غیر دولتی و با انگیزه های فرقه گرایانه انجام می گیرد و معمولاً در سطح داخلی متمرکز است. مع هذا از آنجا که فعالیت مداوم عملیات ترور، مقتضای حمایت مالی، تأمین مداوم تسلیحات و پناهگاه مطمئن است، اکثریت گروه ها ماهیت بین المللی دارند (ایوانز و نونام^۱، ۱۳۸۱: ۸۰۵).

۱. Evans and Newnham

۱-۳- پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق (مطالعات و تحقیقاتی که در رابطه با این

موضوع صورت گرفته و نتایج حاصل از آن)

جنبش طالبان از موضوعات و مباحثی است که از لحاظ زمانی از قدمت چندانی برخوردار نمی باشد، به همین دلیل طالبان پاکستان پدیده ای جدید در صفحه سیاسی پاکستان محسوب می شود. از این رو آثار تألیفی اندکی درباره آن وجود دارد که در ذیل به برخی از آن ها اشاره می گردد:

خسروی (۱۳۸۵) در مقاله «درآمدی بر بنیادگرایی اسلامی» بنیان های فکری بنیادگرایی اسلامی را مورد بررسی قرار می دهد. در حقیقت نویسنده به این سؤال پاسخ می دهد که بنیادگرایی چیست و دارای چه مؤلفه ها و گزاره هایی است. بنابر فرضیه نویسنده، بنیادگرایی اسلامی به عنوان یک ایدئولوژی، دارای گزاره ها و بنیان های فکری و سیاسی خاصی است که آن را از سایر ایدئولوژی های رایج در قرن بیستم جدا می کنند. و لیکن نویسنده هیچ اشاره ای به پدیده ی طالبان پاکستان و بنیادگرایی اسلامی در پاکستان نمی کند.

عارفی (۱۳۸۰) مقاله ای تحت عنوان «پاکستان و بنیادگرایی اسلامی» را به رشته ی تحریر درآورده است. وی در این مقاله به روند بنیادگرایی و فرقه گرایی مذهبی و عوامل رشد این بنیادگرایی در پاکستان می پردازد. در ذیل عوامل رشد بنیادگرایی اسلامی در پاکستان، به مجموعه ای از عوامل داخلی چون بحران سیاسی، بحران اقتصادی و بحران اجتماعی اشاره نموده و سپس گروه های بنیادگرای اسلامی پاکستان را تشریح می نماید. این مقاله تا حدودی به مشکلات داخلی پاکستان که منجر به رشد طالبان پاکستان گردیده، پرداخته است اما نتوانسته به طور عمقی و مستقیم به تبیین پدیده طالبان پاکستان و عوامل رشد آن پردازد.

فرزین نیا (۱۳۷۶) کتاب سبز «پاکستان» را گردآوری و تنظیم نموده است. این کتاب کشور پاکستان را از جهات مختلف جغرافیایی طبیعی، جغرافیایی انسانی و سیاسی، ادیان و مذهب، اوضاع اجتماعی و اقتصادی و سیاسی و همچنین روابط خارجی پاکستان مورد بررسی قرار داده است. گرچه در کتاب مربوطه جزئیات کشور پاکستان مطرح شده اما تنها به معرفی این کشور پرداخته شده است و اشاره ای به ایجاد طالبان در پاکستان و نقش عوامل متعدد جغرافیایی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در شکل گیری گروه های بنیادگرای اسلامی و طالبان پاکستان در این کشور، نموده است.

فلدمن^۱ (۱۳۶۹) در کتاب «سرزمین و مردم پاکستان» به تشریح چگونگی استقلال پاکستان و رهایی از استعمار می پردازد. علاوه بر این وی به ایالات پاکستان و مردم آنها به ویژه هنر و فرهنگ مردم اشاره می نماید. این کتاب، از

۱. Feldman

جمله کتاب های مربوط به مردم پاکستان و آداب و سنن آنها می باشد ولی به ساختار فرقه ای و جامعه ی مذهبی و همین طور اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی پاکستان اشاره ای نداشته و تنها مؤلفه های جغرافیا و فرهنگ را مدنظر قرار داده است و با توجه به همین مسئله، نتوانسته به بیان و تشریح پدیده ی طالبان پاکستان و علل ایجاد آن، به طور واضح و مبسوط پردازد.

ولیان (۱۳۵۰) در کتاب «پاکستان» اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی پاکستان، وضعیت جغرافیای انسانی، روابط خارجی پاکستان و همچنین پیمان های منطقه ای پاکستان را تبیین و تشریح نموده است. در مورد هر یک از این گزینه ها، به جزئیات نیز پرداخته شده است. به طور نمونه در مورد اوضاع اقتصادی علاوه بر مسائلی چون کشاورزی، صنایع، رژیم پولی و بانکی، به بودجه ی کشور و برنامه های پنج ساله ی اول و دوم و برنامه ی سوم نیز اشاره کرده است. با وجود همه ی این نکته ها، این کتاب مسئله ی بنیادگرایی اسلامی پاکستان و گروه های تروریستی این کشور را مطرح ننموده و به دلیل قدمت آن، نتوانسته است به پدیده ی نوظهور طالبان پاکستان پردازد.

هیچ کدام از منابع و آثار معرفی شده به طور خاص به بررسی طالبان پاکستان و علل داخلی شکل گیری آنها در پاکستان نپرداخته اند، در حالی که موضوع و مسأله اصلی در این پایان نامه بررسی عوامل داخلی مؤثر در شکل گیری طالبان پاکستان می باشد که از اهمیت زیادی برخوردار است.

۱-۴- هدف تحقیق

تبیین عوامل داخلی مؤثر در شکل گیری طالبان پاکستان

۱-۵- اهمیت و ارزش تحقیق

این پایان نامه از جهات ذیل حائز اهمیت است :

۱- در این پایان نامه به تجزیه و تحلیل یکی از پیچیده ترین نیروهای اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و امنیتی در پاکستان و حتی جنوب آسیا پرداخته شده است و لذا از اهمیت علمی زیادی برخوردار می باشد.

۲- پدیده طالبان پاکستانی، پدیده نسبتاً نوینی است که در باره آن کمتر گفته و شنیده شده است. لذا این پایان نامه می تواند بر ادبیات مربوط به این موضوع بیفزاید و آن را تقویت نماید.

۳- طالبان پاکستان هم اکنون امنیت منطقه ای و بین المللی را تهدید می کند و حوادث تروریستی در استان سیستان و بلوچستان ایران نیز بی ارتباط با طالبانسیستم پاکستان نیست. از این رو بررسی این موضوع اهمیت خاصی در ارتباط با امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران دارد.

۱-۶-۶- فرضیه‌ها یا سوال های تحقیق

۱-۶-۱- سؤال

عوامل داخلی مؤثر بر شکل گیری طالبان پاکستان کدامند؟

۱-۶-۲- فرضیه ها

- بین ایدئولوژی وهابی و دیوبندی و شکل گیری طالبان پاکستان رابطه معنا داری وجود دارد.
- بین وضعیت نامساعد اجتماعی پاکستان و شکل گیری طالبان پاکستان رابطه معنا داری وجود دارد.
- بین فقر اقتصادی پاکستان و شکل گیری طالبان پاکستان رابطه معنا داری وجود دارد.
- بین موقعیت خاص جغرافیایی پاکستان و شکل گیری طالبان پاکستان رابطه معنا داری وجود دارد.
- بین وضعیت نامساعد سیاسی پاکستان و شکل گیری طالبان پاکستان رابطه معنا داری وجود دارد.
- بین وضعیت نامساعد امنیتی پاکستان و شکل گیری طالبان پاکستان رابطه معنا داری وجود دارد.

۱-۷- کاربرد نتایج تحقیق

- مورد استفاده مراکز آموزشی مثل دانشگاه ها
- مورد استفاده محققین علوم سیاسی و روابط بین الملل
- مورد استفاده ی دانشجویان و علاقمندان به مسائل حوزه ی جنوب آسیا
- مورد استفاده مراکز مطالعاتی و پژوهشی دستگاه سیاست خارجی و امنیتی کشور

۸-۱- روش تحقیق: نوع مطالعه و روش بررسی فرضیه‌ها و یا پاسخگویی به

سوالات (توصیفی، تجربی، تحلیل محتوا، اسنادی، تاریخی و...)

روش مورد استفاده در این تحقیق، روش توصیفی-تحلیلی است. توصیف هم به معنای پرداختن به روابط درونی پدیده و شناسائی آن و هم تشریح آن پدیده‌ها و عوامل مؤثر در آن و تحلیل به مفهوم بررسی علت‌ها، انگیزه‌ها و در واقع زمینه‌های ظهور و بروز پدیده‌های مورد نظر است. در ابتدا به توصیف پاکستان از لحاظ جغرافیایی، اقوام، زبان، مذهب و اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی پرداخته می‌شود و سپس نقش این موارد بر شکل‌گیری طالبان پاکستان مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. ابزار تجزیه و تحلیل در این تحقیق، تئوری عمومی سیستم‌هاست.

۹-۱- ابزارگردآوری داده‌ها (پرسشنامه، مصاحبه و...)

با توجه به نوع تحقیق، جمع‌آوری داده‌ها با ابزارهای کتابخانه‌ای و از طریق فیش برداری از کتب، مطالعه نشریات تخصصی و منابع اینترنتی می‌باشد.

۱۰-۱- محدودیت‌های تحقیق

با توجه به اینکه ابزار گردآوری داده‌های این تحقیق کتابخانه‌ای می‌باشد، لذا کامل و جامع بودن منابع موجود در زمینه‌ی تحقیق حاضر می‌توانست کمک بسیاری در انجام این پژوهش به محقق نماید. اما متأسفانه کتابخانه‌ی دانشگاه اصفهان ضعف‌های عمده‌ای در این راستا داشت و در واقع منابع مورد نیاز از جمله مجلات و روزنامه‌ها یا اصلاً وجود نداشتند و یا به ترتیب سال‌های انتشار در دسترس نبودند. همچنین با توجه به تازگی پژوهش حاضر که به تحلیل عوامل داخلی مؤثر در شکل‌گیری طالبان پاکستان مربوط می‌شود، کمبود منابع دست اول و حتی دست دوم چه به زبان فارسی و چه به زبان لاتین یکی دیگر از مشکلات و محدودیت‌های این پژوهش بود.

۱۱-۱- سازماندهی تحقیق

پژوهش حاضر از هشت فصل تشکیل شده است.

در فصل اول این پژوهش به کلیات تحقیق پرداخته شده و مواردی از قبیل مفاهیم کلیدی، شرح و بیان مسئله‌ی پژوهشی، پیشینه‌ی تحقیق و اهداف تحقیق مطرح گردیده است. فصل دوم نگاهی کوتاه به چارچوب نظری تحقیق (نظریه‌ی عمومی سیستم‌ها) دارد. فصل سوم نقش زیر سیستم ایدئولوژیک (وهابیسیم و دیوبندیسم) در شکل‌گیری طالبان پاکستان را مورد بحث قرار داده است. در فصل چهارم تأثیر ساختار اجتماعی در شکل‌گیری طالبان پاکستان بررسی شده است، در این راستا به مواردی چون گونه‌شناسی قومیت در پاکستان و نقش قوم پشتون در نمو طالبان پاکستان به ویژه فرهنگ پشتونوالی این قوم و رویکرد‌های افراط‌گرایانه‌ی آن‌ها اشاره شده است. فصل پنجم به دو بخش تقسیم شده است. بخش اول به وضعیت اقتصادی پاکستان و میزان فقر در این کشور می‌پردازد و در بخش دوم تأکید بر وضعیت اقتصادی فتا (منطقه قبیله‌ای خودمختار) و تأثیر این شرایط بر شکل‌گیری طالبان پاکستان و رویکرد‌های افراطی خشونت‌آمیز مورد بررسی قرار گرفته است. فصل ششم نیز به دو بخش تقسیم شده است. بخش اول به بحث کوتاهی در مورد وضعیت جغرافیایی پاکستان می‌پردازد. بخش دوم وضعیت خاص جغرافیایی مناطق قبیله‌ای خودمختار را بررسی و مطالبی چون تأثیر شرایط کوهستانی این منطقه را بر ایجاد رفتارهای خشونت‌آمیز مورد توجه قرار می‌گیرد. فصل هفتم نخست به ساختار سیاسی پاکستان اشاره می‌کند و سپس ساختار اداری فتا و هر یک از هفت آژانس را در حد نیاز بررسی می‌نماید. در این فصل تأکید بر وضعیت خاص اداری و عدم کنترل دولت مرکزی بر این مناطق می‌باشد. فصل هشتم به تأثیر وضعیت امنیتی پاکستان بر شکل‌گیری طالبان پاکستان می‌پردازد و پدیده قاچاق مواد مخدر و قاچاق اسلحه در پاکستان به ویژه مناطق قبیله‌ای خودمختار را مورد توجه قرار می‌دهد. در انتها نیز جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از کل پایان‌نامه ارائه خواهد شد.